

ESTAT DE DRET

És la tercera pota de la famosa divisió de poders formulada fa segles per Montesquieu i, segons el diccionari, la virtut moral per la qual hom té com a guia la veritat, hom és inclinat a donar a cadascú el que li pertany, a respectar el dret. La mateixa Constitució, en el seu primer article, diu que Espanya es constitueix en un Estat social i democràtic de Dret, que propugna com a valors superiors del seu ordenament jurídic la llibertat, la justícia, la igualtat i el pluralisme polític.

Així doncs, la justícia és fonamental en una societat democràtica com la nostra. Més ben dit, una justícia independent, eficaç, ràpida i, valgui la redundància, justa.

Amb aquest nou número de Quaderns Gadeso iniciam una sèrie dedicada a analitzar les percepcions ciutadanes de diversos serveis públics, com la sanitat, l'educació o la dependència, que anirem publicant en els propers mesos. Hem volgut començar amb la justícia aprofitant una mica la seva actualitat, especialment a les illes, deguda sobretot als casos de corrupció que s'estan jutjant ara mateix.

Quina visió tenen els ciutadans dels responsables d'interpretar i aplicar la llei? Està polititzada la justícia? Quins aspectes se n'han de millorar? Estan d'acord amb les reformes legislatives que s'han portat a terme? Les respostes a aquestes i altres preguntes, a les següents pàgines.

Mostra: 900 entrevistes
Error màxim: +3,3%
Nivell de confiança: 95,5%
T treball de camp: Febrer 2014

DEBAT CIUTADÀ (XLVIII)

ELS SERVEIS PÚBLICS (I): LA JUSTÍCIA

Com és habitual en qualsevol aspecte de la vida i de la societat, una cosa és la teoria i una altra ben diferent la pràctica. En teoria, en un estat social i democràtic de dret **la llei i la justícia són iguals per a tothom**. Ningú no pot ser jutjat de manera diferent per motius de raça, de sexe, d'economia, de religió o de qualsevol altre signe. Se compleix però aquesta màxima a la que tant d'èmfasi se posa? Som tots iguals davant la llei? O més ben dit, perceben els ciutadans que l'actuació de la justícia és igual independentment de la persona a la que s'estigui jutjant?

La taula número 1 deixa palès que una majoria de ciutadans no combreguen amb la idea de la igualtat davant la llei. De fet, únicament un 3% creu que aquesta **igualtat** és efectiva sempre, juntament amb el

10% que afirma que només hi ha excepcions comptades ("en general, sí").

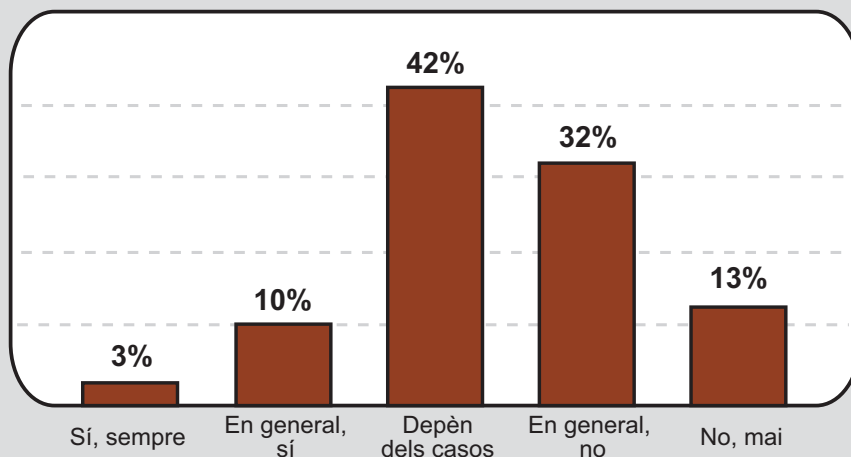
Ben al contrari, un 13% nega directament aquest tracte idèntic, i si el sumam al 32% que assegura que en general no se compleix, quasi la meitat de la població illenca **no confia en la igualtat que atorga la Constitució**. Enmig s'hi situa un percentatge molt rellevant dels balears que afirma que depèn dels casos del que s'estigui parlant.

En les pàgines següents veurem com se concreta aquesta **visió negativa** de la igualtat de la llei, i quins són els factors que la condicionen: des d'un mal funcionament a la dubtosa independència de la justícia, passant pels famosos indults, la influència de la premsa o la capacitat econòmica de cadascú.

TAULA 1

TOTS SOM IGUALS?

Són la llei i la justícia iguals per a tothom?

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2014

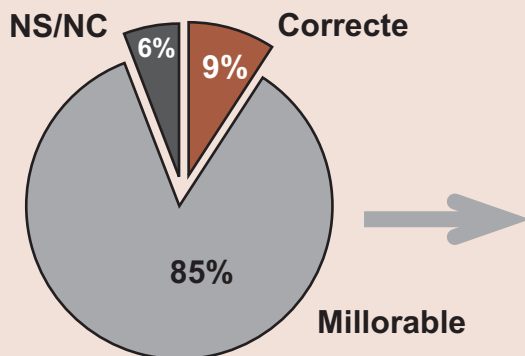
EL FUNCIONAMENT DE LA JUSTÍCIA

La justícia és lenta i cara. Aquest és un lloc comú que se repeteix fins a l'infinit a l'estat espanyol. No obstant, com dèiem abans, un funcionament eficient i àgil de l'administració de justícia és imprescindible si de veres volem parlar de qualitat democràtica. És inacceptable que casos d'acomiadament s'estiguin fixant per d'aquí a dos anys o que un procés judicial se pugui allargar en el temps mitjançant mil i un tripijocs legals que, a sobre, sembla que només són a l'abast d'una minoria.

TAULA 2

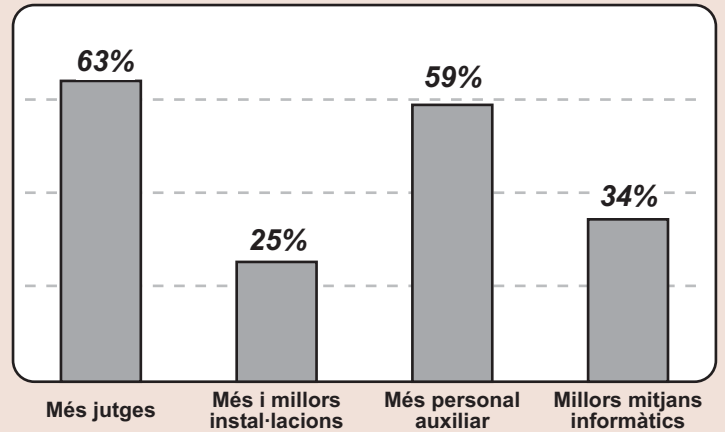
EL FUNCIONAMENT DE LA JUSTÍCIA

Creieu que el funcionament actual de la justícia és correcte o millorable?

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2014

Quin aspectes a millorar són els prioritaris?

Les experiències pròpies i contades i les informacions que apareixen a la premsa són darrere aquest elevadíssim 85% de ciutadans que consideren que el funcionament actual de la justícia és **millorable**. Aquí se fa referència sobretot a l'enorme quantitat de paperassa que s'ha de manejar, a l'incomprensible engranatge judicial i, de manera molt rellevant, als llargs retards que acumula el sistema.

Per tant, el que més se reclama per millorar l'administració de justícia són **més jutges i més personal administratiu**, per tal de desembossar-la i fer-la més àgil i eficient. En tercer lloc, un 34% creu que és prioritari millorar els **sistemes informàtics** (en alguns casos preocupantment obsolets) i un de cada quatre aposta per tenir **més i millors instal·lacions**.

Per altra banda, hem volgut analitzar el grau d'acord dels illencs amb certs aspectes relacionats amb la justícia. Com podeu veure a la taula número 3, sembla que la **capacitat econòmica** de cadascú (i per tant poder de contractar millors advocats) és determinant a l'hora de garantir una sentència favorable. Molt relacionat amb això, un 77% creu que els processos judicials són **cars i complicats**, pel que un bon assessorament legal i un compte corrent considerable ajuden a tenir un resultat favorable.

Per altra banda, més de la meitat dels ciutadans de Balears creuen que els **mitjans de comunicació** influeixen en determinades decisions judicials, principalment quan el cas bé afecta a un personatge públic, bé ha estat mediàticament rellevant.

TAULA 3

Grau d'acord amb les següents aspectes del funcionament de la justícia

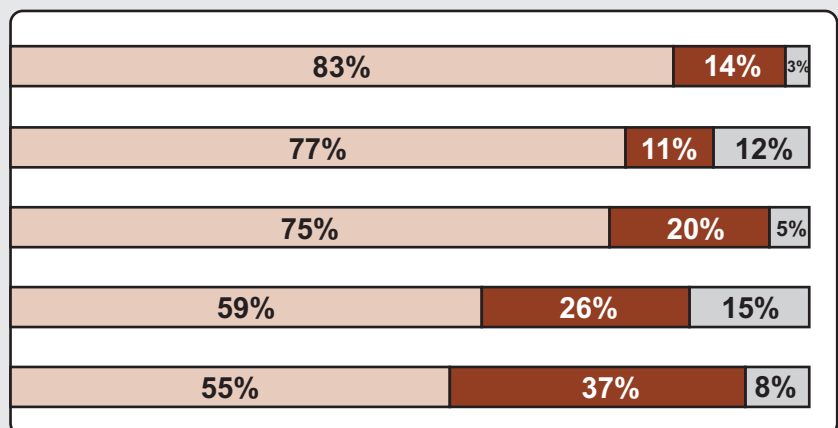
La capacitat econòmica (bons advocats) és clau per garantir una sentència favorable

Els processos judicials són cars i complicats

El resultat d'un plet depèn en gran mesura del jutge que toqui

El personal de justícia (jutges, auxiliars...) fan en general una bona feina

Els mitjans de comunicació influeixen en les decisions judicials

■ Més aviat d'acord ■ Més aviat en desacord ■ No opina

Font: Baròmetres Gadeso. Febrer 2014

EL PODER I LA JUSTÍCIA

Una justícia que mereixi aquest nom ha de ser independent del poder polític. La credibilitat en un sistema que tracta per igual a tots els ciutadans és una peça bàsica pel propi funcionament de la democràcia. Malauradament, i com ja hem vist, la percepció majoritària s'allunya de la teoria de la igualtat i, com veurem a sota, no hi ha excessiva confiança en una separació real de poders. La influència política sobre la branca judicial, sobretot en altes instàncies, és palesa i condiciona molt aquesta percepció.

Un aprovat justet no sembla una nota per alegrar-se si del que estam parlant és de l'administració que garanteix el compliment de les lleis que, almenys en teoria, s'han dictat de manera democràtica.

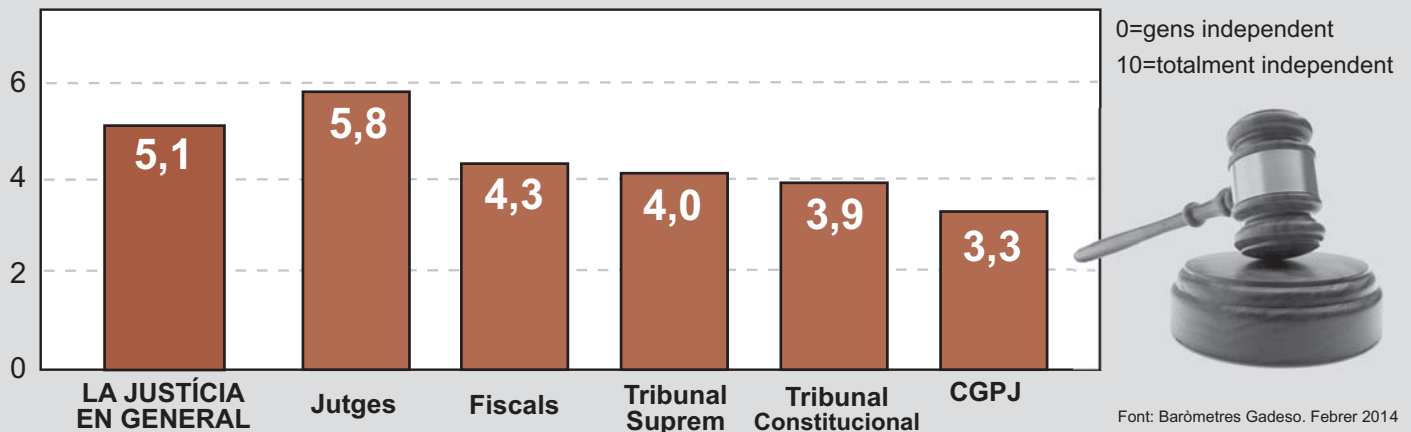
Si se desglossa aquesta percepció, se comprova com els **judges** són encara els que més sensació d'independència generen entre la ciutadania, mentre que els **fiscals**, només assolixen un 4,3. Les causes d'aquesta mala valoració les hem de cercar en la jerarquització de la fiscalia i,

sobretot, en l'actuació del fiscal Horrach en la imputació de la infanta Cristina. És curiós el contrast amb la bona imatge que tenien just fa uns anys a Balears els fiscals anticorrupció precisament per la seva bona tasca investigadora en els casos de polítics i partits corruptes.

La nota més baixa se l'emporta el **Consell General del Poder Judicial**, totalment polititzat i que protagonitza periòdicament un repartiment de cadires, per dir-ho suaument, poc respectuós amb la separació de poders.

TAULA N°7

GRAU D'INDEPENDÈNCIA DE...

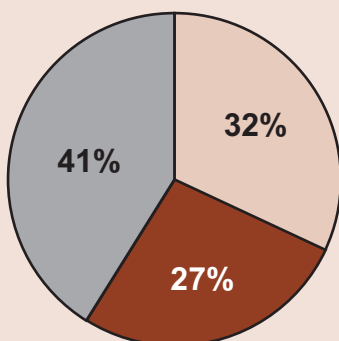

A més d'altres reformes polèmiques com la de l'avortament, el ministre **Gallardón** ha impulsat una sèrie de canvis que afecten al funcionament de la justícia espanyola. La **reforma del Codi Penal**, que introdueix la cadena perpètua revisable és poc coneguda per la ciutadania, però genera divisió entre els que hi estan a favor i en contra. On sí se detecta una ampli consens és en el rebuig a les polèmiques **taxes judicials**, considerats per molts d'experts abusives i que

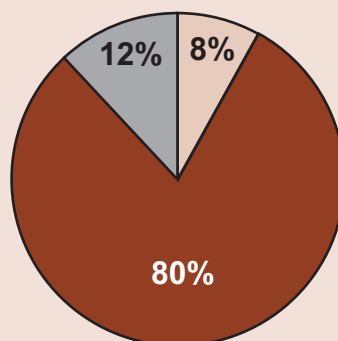
poden suposar un fre a la universalitat de la justícia i una discriminació econòmica per als que no puguin permetre's sufragar determinats recursos. Per últim, hem volgut dedicar un espai a la urgent retirada de la denominada **justícia universal**, que permetia als tribunals espanyols perseguir delictes fora de les nostres fronteres. Gairebé sis de cada deu illencs no comparteixen la visió del Govern i creuen que no s'hauria d'eliminar.

POLÈMIQUES REFORMES LEGISLATIVES EN MATÈRIA JUDICIAL

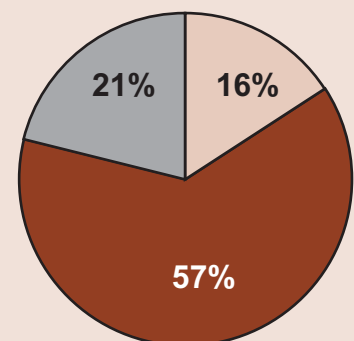
Reforma del Codi Penal

Llei de taxes judicials

Eliminació de la justícia universal

■ Més aviat d'acord ■ Més aviat en desacord ■ No opina

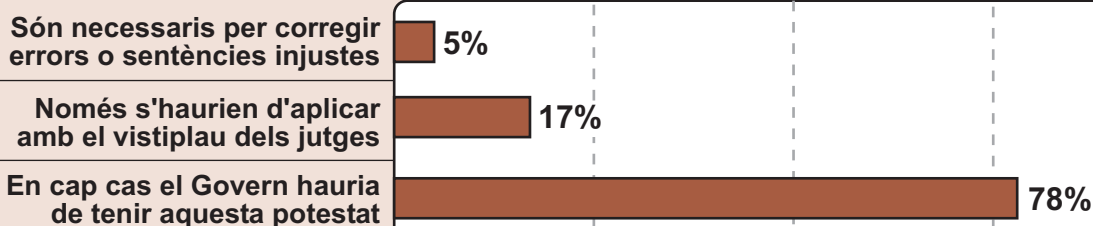
CIUTADANS I JUSTÍCIA

Hem volgut dedicar aquesta darrera pàgina a tres aspectes que consideram rellevants dins el funcionament de la justícia a l'estat espanyol. En concret, s'analitza en primer lloc la figura dels indults, una potestat del govern per evitar que una persona no compleixi la pena que li ha imposat un tribunal; en segon lloc, el jurat popular, on persones llegendes en dret decideixen si un acusat és innocent o culpable; i finalment, les penes i condemnes vigents avui en dia a Espanya, i les opinions sobre si s'haurien d'endurir o tot al contrari, per facilitar la reinserció social del presos.

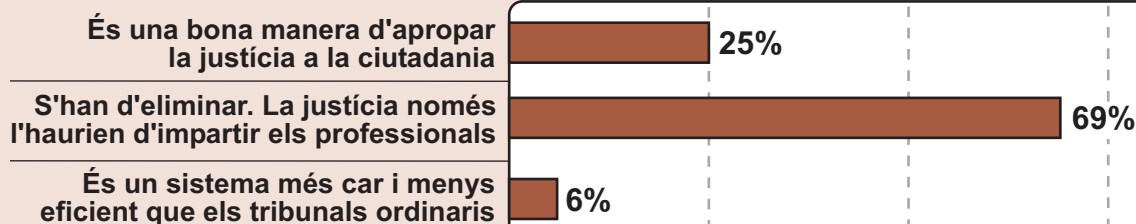
EN CADA UN DELS TEMES, AMB QUINA DE LES AFIRMACIONS HI ESTAU MÉS D'ACORD?

TAULA 6

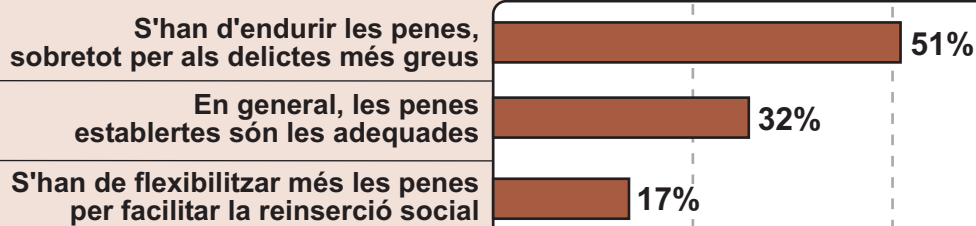
INDULTS

JURAT POPULAR

PENES I CONDEMNES

Font: Baròmetres Gadeso Febrer 2014

La primera gràfica és contundent: el poder executiu no hauria de poder contradir les decisions preses en la branca judicial. La ciutadania no entén perquè un condemnat a una determinada pena és exonerat de complir-la per un acord del consell de ministres. A més, sigui real o no, la sensació que els indults només afavoreixen a persones influents està molt estesa, amb el perjudici que provoca això a la confiança en el sistema.

En segon lloc, també una majoria de ciutadans aposta per l'eliminació de jurat popular, una figura creada en teoria per apropar la justícia a la ciutadania però que posa en

les mans de nou persones sense cap coneixement en dret (de fet, només se'ls exigeix saber llegir i escriure) la sort dels acusats. Sembla de sentit comú, i així ho expressen els ciutadans, que la justícia la imparteixin professionals que han passat anys preparant-se i que gaudeixen de l'experiència necessària.

Finalment, se pot comprovar com els illencs són favorables a endurir més les penes, sobretot les que fan referència als delictes més greus, com l'assassinat, l'abús de menors o les violacions. Només un 17% aposta per fer-les més flexibles i així garantir la reinserció dels delinqüents.